

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน
ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

**Factors affecting the leadership development of village headmen in the
area of Phitsanulok Province**

นันทพันธ์ คตคง,

ภาสกร ดอกจันทร์ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Nanthaphan Kodkong,

Phasakorn Dokchan and Kampanart Wongwatthanaphong

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: nanthaphan.k@psru.ac.th

บทคัดย่อ*

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะของกำนันผู้ใหญ่บ้าน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน และ 3) ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยเก็บกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสอบถามคือกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 300 คน และกลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก นายอำเภอทั้ง 9 อำเภอ และกำนันผู้ใหญ่บ้าน แทนทองคำจำนวน 10 คน รวม 20 คน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1.ระดับการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตจังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 7 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2457 พบว่า ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตจังหวัดพิษณุโลก และ 3. ข้อเสนอแนะต่อแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก จากการสัมภาษณ์พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดพิษณุโลกมีความร่วมมือ ประสานกันในพื้นที่กันพอสมควร แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก คือ การเพิ่มศักยภาพในเรื่องการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหาร พร้อมทั้งมีการปรับตัวให้เข้ากับนโยบายของกระทรวง

คำสำคัญ: การพัฒนา; ภาวะผู้นำ; กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน

* วันที่รับบทความ : 25 เมษายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 2 มิถุนายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 4 มิถุนายน 2567

Abstract

The objective of this research is to study 1) the level of development of factors affecting the development of the village headman's condition, 2) factors affecting the development of the village headman's leadership, and 3) suggestions and guidelines for the development of the village headman's leadership. village headman In the area of Phitsanulok province It is quantitative and qualitative research. The tools used are Questionnaire and interview The sample group obtained from the inquiry was the village headman. In Phitsanulok Province, there were 300 people and the sample group from the interview was the Governor of Phitsanulok Province. District chiefs of all 9 districts and village headmen There were 10 people with gold leaf, totaling 20 people. The results found that 1.1. Level of development of factors affecting the development of the village headman's condition In Phitsanulok Province, all 7 areas are overall at a high level 2.1. Factors affecting the leadership development of village headmen According to the Local Government Act B.E.1914 found that education level, status, and income were factors that affected the development of the village headman's condition. in Phitsanulok Province and 3.2. Suggestions on guidelines for developing the leadership of village headmen In the area of Phitsanulok province From the interview it was found that Performing duties as a village headman Villagers in Phitsanulok Province have cooperation. Coordinate in the area quite a bit. The guideline for developing the leadership of village headmen in Phitsanulok Province is to increase the potential in information technology management for Administration, along with adaptation to the Ministry's policies

Keywords: Development; Leadership; Village headman

บทนำ

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ พระราชทานในการอบรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตชายแดน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 สิงหาคม 2505 (กลุ่มงานปกครอง ที่ทำการปกครองจังหวัดพัทลุง,ม.ป.ป.) โดยมีสังเขปว่า “ท่านเป็นผู้ที่ได้รับความสุขร่วมกับราษฎรในท้องที่ของท่านมาอย่างใกล้ชิด ย่อมเข้าใจจิตใจและความต้องการของเขาเหล่านั้นได้ดีกว่าผู้ที่อยู่ห่างไกล ราษฎรย่อมจะต้องหวังพึ่งท่าน บ้านเมืองมีความเดือดร้อน ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงหวังว่าท่านทั้งหลายจะเอาใจใส่ดูแลความเป็นอยู่ของเขาให้มาก และทำตัวเองให้เป็นที่พึ่งแก่เขาสมกับที่เขาได้ไว้วางใจเลือกท่านมาเป็นหัวหน้า จึงพยายามบำเพ็ญตนให้สมกับตัวอักษร ที่ตราหน้าหมวกเครื่องแบบของท่านที่ว่า “ระงับทุกข์ บำรุงสุข”

การปกครองเป็นสิ่งที่มียุ่มาช้านานตั้งแต่อดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะการปกครองในส่วนของการปกครองท้องที่ ที่เริ่มในปี พ.ศ. 2435 (ร.ศ. 111) รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการจัดการปกครองระดับหมู่บ้านขึ้นใหม่ เพราะเล็งเห็นว่าการปกครองระดับนี้มีความจำเป็น และสำคัญยิ่งในการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากเป็นหน่วยการปกครองที่ใกล้ชิดกับราษฎรมากที่สุด การวางรูปแบบการปกครองระดับหมู่บ้าน ตำบลเรียกว่า การปกครองท้องที่ อย่างเป็นทางการขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการปกครอง

ประเทศ ให้ตราพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น เมื่อ ร.ศ. 116 (พ.ศ.2440) นั้นหมายความว่าประเทศไทยมีระบบการวางรากฐานของการบริหารประเทศในอดีตที่ดี ก่อให้เกิดการความมั่นคงทางรากฐานในท้องถิ่นๆซึ่งผลที่ตามมานั้นย่อมส่งผลถึงอนาคตให้มีการจัดระบบปกครองและเป็นระบบการบริหารราชการระดับฐานรากของไทย

จากการตราพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้นนั้น การบำบัดทุกข์บำรุงสุข ให้แก่ประชาชนในตำบลหมู่บ้าน และเป็นผู้แทนประชาชนในตำบลหมู่บ้าน ในการติดต่อกับภาคส่วนต่างๆ ถึงแม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย จนปัจจุบันและต่อไป ในอนาคต จะทำให้ภารกิจบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านเพิ่มมากขึ้น กรมการปกครองเป็นกรม กำกับดูแลกำนันผู้ใหญ่บ้าน ก็ได้ช่วยเสริมศักยภาพให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้วยการขยายเวลาการทำงานให้ถึง 60 ปี เพราะประสบการณ์จะช่วยสร้างเสริมความมั่นใจในการทำงาน รวมทั้งปรับปรุงคณะกรรมการหมู่บ้านให้เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและผู้ช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้กำนันผู้ใหญ่บ้านจะเป็นที่ยอมรับหรือได้รับความศรัทธาจากประชาชนมากน้อยเท่าใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการทุ่มเทกำลังใจ กำลังกายในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนของกำนันผู้ใหญ่บ้านนั่นเอง”

ประเทศไทย 4.0 เป็นองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องและเหมาะสมกับการบริหารงาน ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ซึ่งสามารถแยกลักษณะสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ด้านเปิด กว้างและสามารถทำงานเชื่อมโยงกับทุกฝ่าย ด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และด้านมีขีด สมรรถนะสูงและทันสมัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552) รวมถึงแนวคิด Smart Government ที่ประกอบด้วย การเข้าถึงบริการของรัฐ พลเมืองมีส่วนร่วม สามารถ ตรวจสอบได้ ซึ่งสามารถสังเคราะห์ยุคประเทศไทย 4.0 ดังนี้ 1) ด้านเปิดกว้างและสามารถ ทำงานเชื่อมโยงกับทุกฝ่าย (open & connected organization) หมายถึง การที่องค์กร ภาครัฐทำงานอย่างโปร่งใสโดยบุคคลภายนอกสามารถตรวจสอบได้ สามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร และมีการแบ่งปันข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมถึงมีการถ่ายโอนภารกิจที่องค์กรภาครัฐไม่ ควรดำเนินการเองไปให้แก่ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเป็นผู้รับผิดชอบแทน ตลอดจน มีการยกระดับความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างองค์กร ภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ให้ มากกว่าการประสานงานหรือการทำงานด้วยกันเพื่อไปสู่ความร่วมมือกันอย่างแท้จริง 2) ด้าน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (citizen-centric organization) ที่มุ่งดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการในเชิงรุกโดยไม่ต้องรอให้ประชาชนเข้ามาติดต่อหรือร้องขอความช่วยเหลือจากทางราชการ (proactive public services) พร้อมทั้งมีการใช้ระบบดิจิทัลที่ทันสมัย ซึ่งการทำงานที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ20 ปีนั้น บทบาทหน้าที่หลักในการควบคุม ดูแล ช่วยเหลือ และระงับเหตุการณ์เบื้องต้น ก็ล้วนเป็นหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งต้องรับผิดชอบดูแลในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของตนเองในชั้นปฐมภูมิ และเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด

ซึ่งจังหวัดพิษณุโลก ถือว่าเป็นประตูสู่เมืองเหนือ และอดีตที่ผ่านมา ที่เรียกว่าเมืองสองแคว ก็เป็นดินแดนแห่งประวัติศาสตร์ มีพระมหากษัตริย์หลายพระองค์ที่เป็นผู้นำในการรักษาเอกราชและปกป้องผืนแผ่นดินสยามประเทศไว้ในฐานะเมืองลูกหลวง และหัวเมืองฝ่ายเหนือ จึงทำให้เกิดผู้นำฝีมือดีหลายคน ทั้งด้านการสงครามและการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน ในปัจจุบันเมืองพิษณุโลก ซึ่งถือว่าเป็นเมืองสำคัญทางการปกครองอีกประการหนึ่งที่อาจกล่าวได้ว่า เป็นศูนย์กลางทางการค้าและการลงทุนในกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง นี้อาจจะเป็นผลที่ตามมาว่าผู้บริการระดับจังหวัด และผู้นำในระดับท้องถิ่นทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ย่อมได้รับการปฏิบัติงานที่เป็นการเพิ่มศักยภาพของตนอยู่ตลอดเวลา จนกลายเป็นนักปกครองในระดับท้องถิ่นที่เข้มแข็งอย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดการกระตุ้นการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยทั้งเชิงผสมผสาน เพื่อต้องการให้ได้รับข้อมูลทั้งเชิงประจักษ์และความลุ่มลึกทางด้านเนื้อหา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 9 อำเภอในเขตจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1,043 คน (ที่ทำการปกครองจังหวัดพิษณุโลก : 2566) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane: 1990) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคาดเคลื่อน $\pm 5\%$ โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 287 (แต่ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกในการแทนค่า ผู้วิจัยจึงขอทำการเก็บข้อมูลจำนวน 300 คน) และกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสุ่ม

แบบเจาะจง ประกอบด้วย 1. ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก 2. นายอำเภอทั้ง 9 อำเภอ และ 3. กำนันผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยม จำนวน 10 คน รวมจำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาศักยภาพด้านการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก โดยผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ทำงาน เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ตอนที่ 2 ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกประกอบด้วย

- ลักษณะทางกายภาพ
- ภูมิหลังทางสังคม
- สติปัญญา
- บุคลิกภาพ
- ลักษณะทางสังคม
- ความรู้ความเข้าใจ
- ลักษณะความเป็นผู้นำ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457

- ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย
- ด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ
- ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร
- ด้านกิจการสาธารณะประโยชน์
- ด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญา
- ด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อสอบถามแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพของการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยสัมภาษณ์กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (แบบทองคำ จำนวน 10 คน) นายอำเภอทั้ง 9 อำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก

เป็นศึกษาถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้ คือ

1. หลักการ แนวคิด ทฤษฎี บทความ จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือ

2. วิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามปลายเปิด ให้ครอบคลุมในเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของกรวิจัยและนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาความถูกต้องและสมบูรณ์ของเครื่องมือโดยนำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน คือ

4.1 รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ รองอธิการบดีฝ่ายแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

4.2 รองศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย ท้าวมิตร อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

4.3 นายอัศวโชค สุวรรณทอง นายอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

5. นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

5.1 เครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมีการให้เกณฑ์การพิจารณาคะแนนแต่ละข้อคำถาม ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา

0 หมายถึง ไม่แน่ใจข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา

- 1 หมายถึง แน่ใจข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

5.2 นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective congruence)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามกระบวนการต่างๆดังนี้

แบบสอบถาม

1. ขอนหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามถึงสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก ที่ว่าการอำเภอทุกอำเภอ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. ทำการจัดส่งแบบสอบถามและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งหมด จำนวน 300 ชุด

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม

5. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์

1. ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจง กับผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก ปลัดจังหวัดพิษณุโลก และนายอำเภอทั้ง 9 เขตการปกครองในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

2. มีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเป็นผู้เข้าร่วมด้วยตนเองอย่างใกล้ชิดในกิจกรรมและเรื่องราวต่างๆ จนกระทั่งเข้าใจและสามารถอธิบายสรุปได้

3. การสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วยการซักถามพูดคุยถึงเรื่องราวต่างๆรวมทั้งด้านบริบทด้านการบริหารจัดการในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่น ความท้าทายในศตวรรษที่ 21 และความพร้อมในการรับมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีความจำเป็นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและจำเป็นซึ่งต้องใช้เทคนิคการสัมภาษณ์พูดคุยด้วยความระมัดระวังและเป็นกันเอง

4. การจดบันทึกภาคสนาม (Field note) ผู้วิจัยได้ทำการจดรวบรวมข้อมูลและมีการบันทึกเทปถอดเทปจากการสังเกตการสัมภาษณ์เพื่อมิให้ลืมข้อมูลและทำการสรุปข้อมูลที่ได้ทุกวันที่ได้สังเกตและสัมภาษณ์ภาคสนามและเพื่อได้ทบทวนให้ทราบได้ว่าได้ข้อมูลเพียงพอหรือไม่

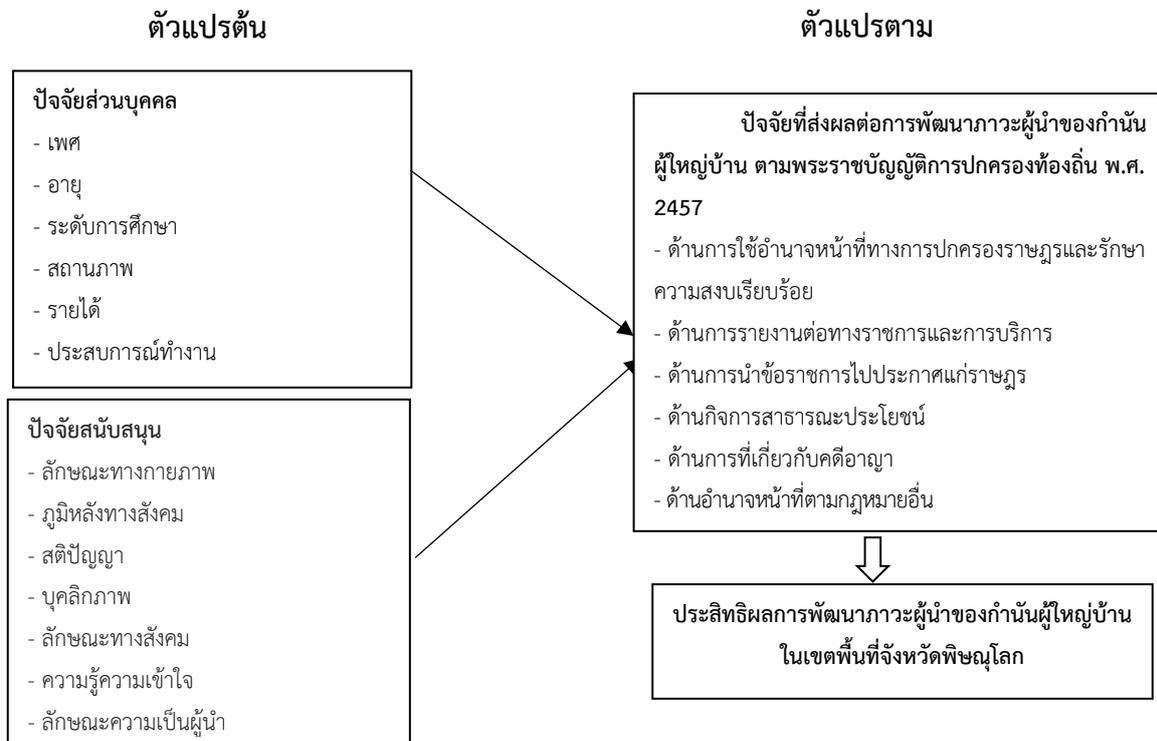
5. ได้ทำการค้นหาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ รวมถึงการสืบค้นหาข้อมูลจากระบบสารสนเทศ (IT) เช่น ข้อมูลด้านบริบทสภาพข้อมูลทั่วไปของแต่ละพื้นที่การปกครอง ปัญหา อุปสรรค และแนวโน้มด้านต่างๆที่ กำนันผู้ใหญ่บ้านจะต้องเตรียมรับมือในการพัฒนาตำบลต่อไปได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้ทำการวิเคราะห์ทางเนื้อหา (Content Analysis)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean and Standard Deviation) และสถิติอนุมานหรือสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) รวมถึงใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และหาค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร คือ การทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยได้พัฒนากลอบแนวคิด จากการทบทวนเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ทฤษฎีการจูงใจ ทฤษฎีสองปัจจัย ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457สภาพทั่วไปของจังหวัดพิษณุโลก โดยการประยุกต์ใช้ ในเรื่องของคุณลักษณะความเป็นผู้นำ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ ประสบการณ์ทำงาน พบว่า

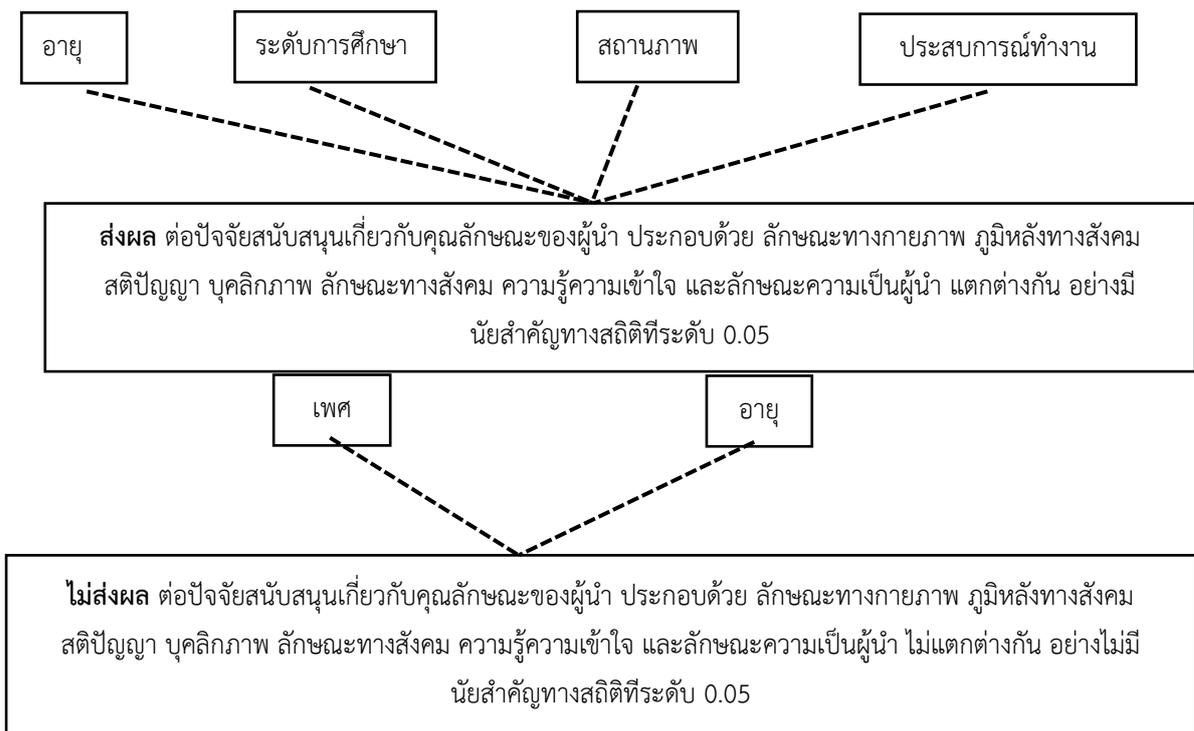
ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 72 และเพศหญิง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 28 จากการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 45 – 54 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 60.70 รองลงมาคืออายุอยู่ระหว่าง 35 – 44 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 28.60 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 61 สำหรับรายได้มีค่าอยู่ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 57 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานอยู่ระหว่าง 6 – 10 ปี จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมา คือมีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 1 - 5 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 34.70

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำ ผู้ใหญ่บ้านในเขตจังหวัดพิษณุโลก ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2457

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปรผล
1. ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย	3.72	0.44	มาก
2. ด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ	3.62	0.41	มาก
3. ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	3.63	0.40	มาก
4. ด้านกิจการสาธารณะประโยชน์	3.75	0.47	มาก
5. ด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญา	3.62	0.48	มาก
6. ด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น	3.92	0.51	มาก
รวม	3.71	0.45	มาก

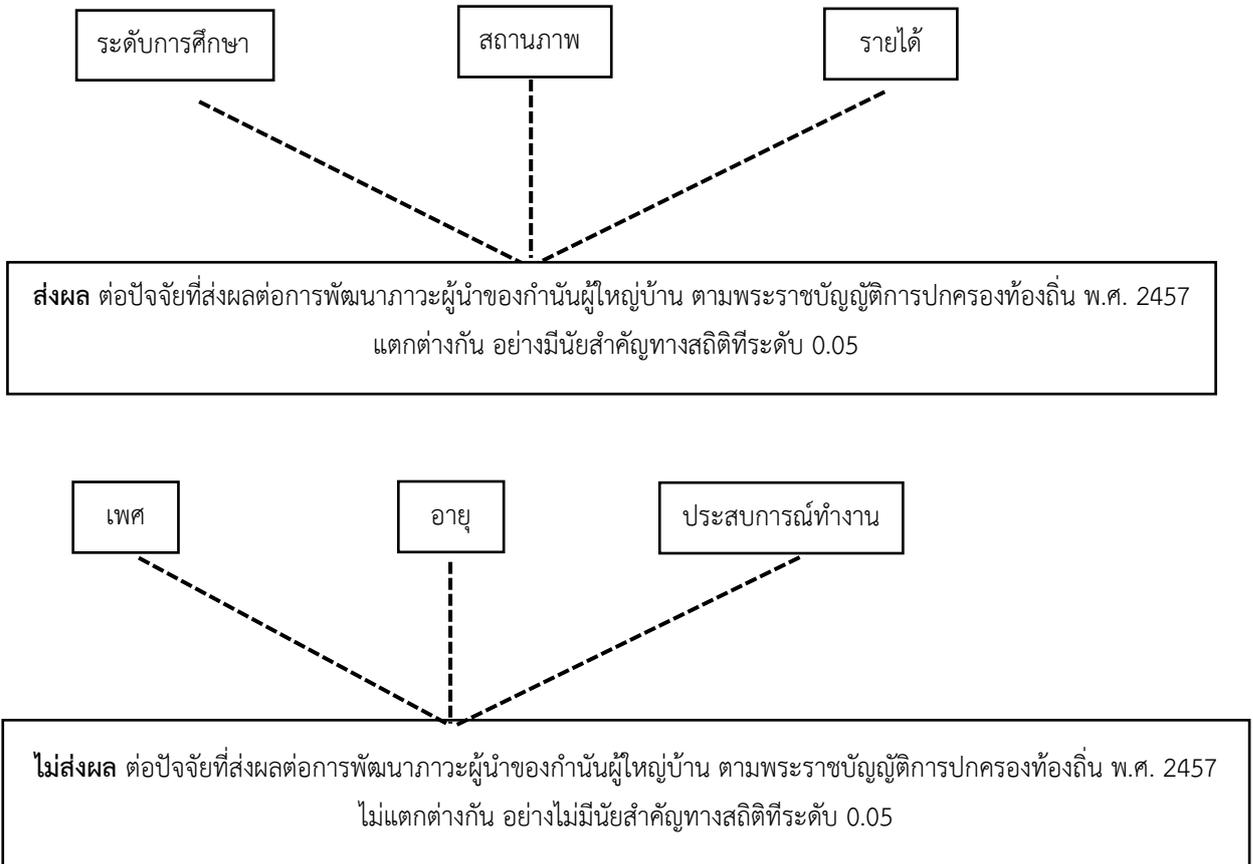
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.71. S.D. = 0.45) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น รองลงมาตามลำดับคือ ด้านกิจการสาธารณะประโยชน์ ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ มี และด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยสนับสนุนเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำ ประกอบด้วย ลักษณะทางกายภาพ ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ ลักษณะทางสังคม ความรู้ความเข้าใจ และลักษณะความเป็นผู้นำ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสำหรับปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านภูมิหลังทางสังคม ด้านสติปัญญา ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณลักษณะทางสังคม ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านลักษณะความเป็นผู้นำ พบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ด้านบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและแตกต่างจากด้านอื่นๆ กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านลักษณะทางกายภาพ กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านภูมิหลังทางสังคม และด้านลักษณะความเป็นผู้นำ และกลุ่มที่ 4 มี 1 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะทางสังคม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดของคะแนนปัจจัยสนับสนุน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457

สำหรับผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 โดยจำแนกรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย ปัจจัยด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ ปัจจัยด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ปัจจัยด้านกิจการสาธารณะประโยชน์ ปัจจัยด้านการศึกษา และปัจจัยด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น แตกต่างกันซึ่งเรียงค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมากของค่าเฉลี่ยแต่ละด้าน สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านการศึกษาศึกษา ปัจจัยด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ และปัจจัยด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ปัจจัยด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย และปัจจัยด้านกิจการสาธารณะประโยชน์ ทั้ง 2 ด้าน มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน และกลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย 1 ด้าน คือ ปัจจัยด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและแตกต่างจากด้านอื่นๆ

ผลการวิเคราะห์เพศและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 ในแต่ละด้านไม่มีความแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์อายุและปัจจัยด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย ปัจจัยด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ ปัจจัยด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ปัจจัยด้านกิจการสาธารณะประโยชน์ ปัจจัยด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญา และปัจจัยด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ในช่วงอายุที่แตกต่างกันให้ระดับความคิดเห็นของการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ระดับการศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 โดยจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย, ด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ, ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร, ด้านกิจการสาธารณะประโยชน์ และด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ในช่วงอายุที่แตกต่างกันให้ระดับความคิดเห็นของการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2547 ด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญา พบว่า ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีผลต่อระดับความคิดเห็นปัจจัยสนับสนุนด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญามากที่สุด

ผลการวิเคราะห์สถานภาพกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 โดยจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย, ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร และด้านกิจการสาธารณะประโยชน์ ในสถานภาพที่แตกต่างกันให้ระดับความคิดเห็นของการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2547 ด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ, ด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญา และด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น พบว่า สถานภาพสมรสมีผลต่อระดับความคิดเห็นปัจจัยด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์รายได้กับปัจจัยด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย ปัจจัยด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ ปัจจัยด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ปัจจัยด้านกิจการสาธารณะประโยชน์ และปัจจัยด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่นในช่วงอายุที่แตกต่างกันให้ระดับความคิดเห็นของการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2547 ด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญา พบว่า ช่วงของรายได้ 10,001-15,000 บาท มีผลต่อระดับความคิดเห็นปัจจัยด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญามากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการทำงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 พบว่า ปัจจัยด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย ปัจจัยด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ ปัจจัยด้านการนำข้าราชการไปประกาศแก่ราษฎร ปัจจัยด้านกิจการสาธารณะประโยชน์ ปัจจัยด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญา และปัจจัยด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ในช่วงประสิทธิภาพการทำงานที่แตกต่างกันให้ระดับความคิดเห็นของการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2457 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านกิจการสาธารณะประโยชน์ ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการนำข้าราชการไปประกาศแก่ราษฎร มี ด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ และด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญา

ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ หรือการให้บริการส่วนราชการ หน่วยงาน ของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิชาติ เทพขมภู (2553 : 102-103) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอจันทาร์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอจันทาร์ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการปกครอง และรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านหน้าที่และความรับผิดชอบ เกี่ยวด้วยความอาญา และด้านอำนาจหน้าที่อื่น ๆ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสามารถสอดคล้องกับพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 มาตรา 27 ว่าด้วย ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตน ได้กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย

ด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านบริการความช่วยเหลือด้านต่างๆ เช่น การขึ้นทะเบียนเกษตรกร ฯลฯ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอมอร์ แส่นภูวา (2559 : บทคัดย่อ) โดยศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงมี 2 ประเด็น คือบทบาทของผู้นำชุมชนในกรณีสถานการณ์เมื่อเกิดความไม่มั่นคงตามแนวชายแดน ได้แก่ สนับสนุน ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก ดูแลความเรียบร้อยให้เกิดความสงบภายในหมู่บ้าน สร้างขวัญกำลังใจ เป็นผู้ประสานงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ติดตามและรับข้อมูล ข่าวสารจากทางหน่วยงานราชการเพื่อนำมาถ่ายทอดให้ประชาชนได้เข้าใจ สร้างความเข้าใจ พร้อมทั้งเป็นผู้นำในการสอดส่องดูแลชีวิต ทรัพย์สิน และความปลอดภัยของประชาชน และยังได้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 36 ถ้ากำนันรู้เห็นเหตุทุกข์ร้อนของราษฎร หรือการแปลกประหลาดเกิดขึ้นในตำบลต้องรีบรายงานต่อกรมการอำเภอให้ทราบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎี 2 ปัจจัยของ Frederick Herzberg ว่าด้วยเรื่อง ปัจจัยจูงใจหรือปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นในการทำงาน (Motivation Factors) เป็นปัจจัยภายใน ที่ขับเคลื่อนพฤติกรรมของมนุษย์ที่สัมพันธ์กับธรรมชาติภายในของงานที่ทำ แต่ไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับ สภาพแวดล้อมโดยรอบ (Hitmi, Al, & Nihal 2016; Herzberg, 1971) และเป็นกลุ่มปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้น ให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความพึงพอใจนำไปสู่ทัศนคติทางบวกและการจูงใจที่แท้จริง

ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านนำข้อมูลของทางราชการติดประกาศ ณ ที่ทำการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Carrasco (2011) ได้ศึกษาถึงวิธีการสื่อสารและภาวะผู้นำที่มีผลต่อ ความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน ผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้นำที่จะทำให้การทำงานร่วมกันมีประสิทธิภาพ และจริยธรรมที่อยู่ในตัวผู้นำเชิงปฏิรูปจะส่งผลในเชิงบวกต่อการทำงานร่วมกัน และยังได้สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ชเบิร์ก ว่าด้วยเรื่องปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้น ให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความพึงพอใจนำไปสู่ทัศนคติทางบวกและการจูงใจที่แท้จริง ในส่วนของนโยบายเรื่องการบริหารขององค์การ การจัดการและการบริหารงานขององค์การ การติดต่อสื่อสารภายในองค์การ โดยมีการแบ่งงานไม่ซับซ้อนมีการสื่อสารสู่สาธารณชน มีความเป็นธรรม มีการเขียนนโยบายที่ชัดเจน และมีการแจ้งนโยบายให้ทราบอย่างทั่วถึง

ด้านกิจการสาธารณะประโยชน์

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านสามารถให้ความช่วยเหลือประชาชนกรณีมีเหตุการณ์เกิดขึ้นในพื้นที่ อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของนายชัยวัช เนียมศิริ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในยุค Thailand 4.0 กรณีศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าผู้นำต้องมีความรอบรู้วิสัยทัศน์ มีความโปร่งใส และมีทัศนคติที่ดี โดยยึดหลักธรรมาภิบาล และยึดหลักประโยชน์สังคมโดยรวม มีจิตสาธารณะ มีมนุษยสัมพันธ์ มีการทำงานเชิงรุกต่อท้องถิ่นเป็นสำคัญ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ มานิตย์ มัลลวงค์ (2550 : 301) ว่าด้วยเรื่อง คุณสมบัติเฉพาะส่วนบุคคลของผู้นำที่แสดงออกซึ่งพฤติกรรม ความสามารถในการบริหารจัดการและความมีอิทธิพลในการนำผู้อื่นได้ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อมุ่งสู่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูปของแบสส์ (Bass, 1985 : 14, 20) ที่ได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำไว้ว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ตระหนักถึงความต้องการของผู้ตาม พยายามให้ผู้ตามได้รับการตอบสนองสูงกว่าความต้องการของผู้ตามเน้นการพัฒนาผู้ตาม กระตุ้นและยกย่องซึ่งกันและกันจนเปลี่ยนผู้ตามเป็นผู้นำ และมีการเปลี่ยนต่อ ๆ กันไป

ด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญา

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านให้การช่วยเหลือและสนับสนุนในการตรวจค้น และจับกุมบุคคลที่ต้องสงสัยในพื้นที่ร่วมกับทางราชการ อยู่ในระดับมาก โดยมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พุทธศักราช 2457 เรื่องของอำนาจหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล หมู่บ้าน กำนันและผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ดูแลเป็นผู้ปกครอง ประชาชนในตำบล หมู่บ้าน และเป็นผู้ช่วยเหลือของนายอำเภอในการปฏิบัติงานและรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในพื้นที่ตลอดจนการป้องกันและระงับเหตุร้ายที่เกิดขึ้น รายงานเหตุการณ์ผิดปกติที่เกิดขึ้นภายในตำบล หมู่บ้าน

ด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับ การกระทำผิดของบุคคลในพื้นที่ รายงานผลต่อทางราชการได้อย่างทันท่วงที อยู่ในระดับมากซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญุตม์ อินทะเสน จุฑามาส ชมผม และมาลี ไชยเสนา (2563 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่าสร้างความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน โดยการสร้างความร่วมมือกับราษฎร การกระตุ้นให้ราษฎรมีความเสียสละ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การกระตุ้นความสามารถของทีมงาน และการพัฒนา ทีมงาน ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้ใน ระดับมากและยังได้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พุทธศักราช 2457 มาตรา 37 ถ้าเกิดจลาจลก็ดี ฆ่ากันตาย

กัฏฐิ ขิงทรรพ์กัฏฐิ ปลันทรรพ์กัฏฐิ ไฟไหม้กัฏฐิหรือเหตุร้ายสำคัญอย่างใด ๆ ในตำบลของตน หรือในตำบลที่ใกล้เคียงอันสมควรจะช่วยเหลือได้กัฏฐิ หรือมีผู้ร้ายแต่ที่อื่นมาฆัฏฐิในตำบลนั้นกัฏฐิ หรือมีเหตุควรสงสัยว่าลูกบ้านในตำบลนั้น บางคนจะเกี่ยวข้องเป็นโจรผู้ร้ายกัฏฐิ เป็นหน้าที่ของกำนันจะต้องเรียกผู้ใหญ่บ้านและลูกบ้านในตำบลออกช่วยเหลือติดตามจับผู้ร้ายหรือติดตามเอาของกลางคืน หรือดับไฟ หรือช่วยอย่างอื่นตามควรแก่การโดยเต็มกำลัง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสำหรับปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพด้านภูมิหลังทางสังคม ด้านสติปัญญา ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณลักษณะทางสังคม ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านลักษณะความเป็นผู้นำ พบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ด้านบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและแตกต่างจากด้านอื่นๆ กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านลักษณะทางกายภาพ กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านภูมิหลังทางสังคม และด้านลักษณะความเป็นผู้นำ และกลุ่มที่ 4 มี 1 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะทางสังคม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดของคะแนนปัจจัยสนับสนุน

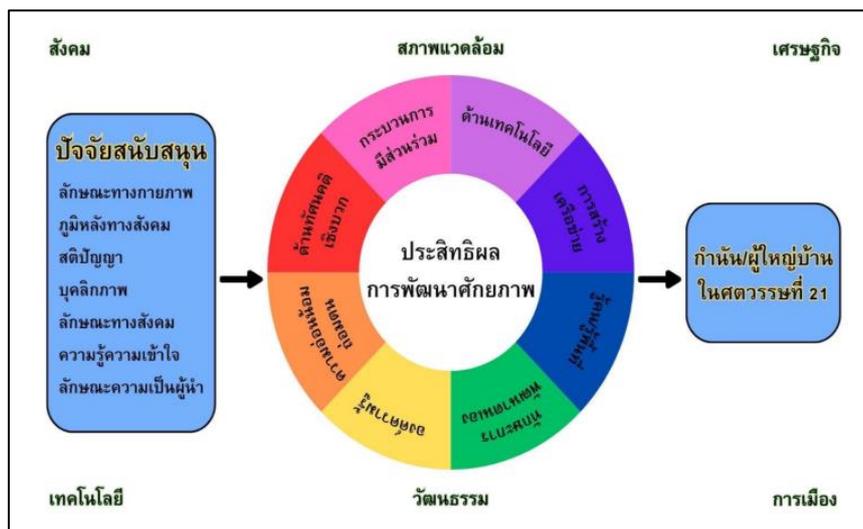
สำหรับผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 โดยจำแนกรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย ปัจจัยด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ ปัจจัยด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ปัจจัยด้านกิจการสาธารณะประโยชน์ ปัจจัยด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญา และปัจจัยด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น แตกต่างกัน ซึ่งเรียงค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมากของค่าเฉลี่ยแต่ละด้าน สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านการที่เกี่ยวกับคดีอาญา ปัจจัยด้านการรายงานต่อทางราชการและการบริการ และปัจจัยด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ปัจจัยด้านการใช้อำนาจหน้าที่ทางการปกครองราชการและรักษาความสงบเรียบร้อย และปัจจัยด้านกิจการสาธารณะประโยชน์ ทั้ง 2 ด้าน มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน และกลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย 1 ด้าน คือ ปัจจัยด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและแตกต่างจากด้านอื่นๆ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ประสิทธิผลการพัฒนาภาวะผู้นำที่จะเกิดขึ้นนั้นต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสงค์การณ์ก็ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากที่จะมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มทักษะด้านต่างๆ ในการตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตนเอง รวมไปถึงด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งที่ยากมากในปัจจุบัน เพราะประชาชนในพื้นที่ต่างก็

ออกไปทำงานจึงทำให้การมีส่วนร่วมในหมู่บ้านลดน้อยลง ผลจากการสัมภาษณ์ของผู้คน ยังเห็นได้ว่าประชาชนในพื้นที่มีความรู้เรื่องราวต่างๆผ่านแอปพลิเคชันมากขึ้น เช่น การประกาศผ่าน Facebook ขึ้นทะเบียนเกษตรกร การลงทะเบียนแอปพลิเคชันThaiD เป็นต้น ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ต่างๆนี้กำหนด ผู้ใหญ่บ้านก็มีการปรับตัวค่อนข้างมาก การเพิ่มศักยภาพของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ยังถือว่ามีค่อนข้างน้อย ทางหน่วยงานราชการจะมีการประชุมประจำเดือน 1 ครั้งต่อเดือน เพื่อแจ้งนโยบายและติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆไปยังทุกตำบลในเขตอำเภอ จากการอ่านผลการสัมภาษณ์พบว่าการปฏิบัติหน้าที่ประจำของกำนันผู้ใหญ่บ้านก็ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2457 และอำนาจหน้าที่อื่นๆตามที่กฎหมายประกาศไว้ แต่ก็ยังมีหน้าที่และความท้าทายอื่นๆเข้ามา เนื่องจากสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป จึงยากต่อการปฏิบัติงานที่จะประสบความสำเร็จจึงอาศัยระยะเวลาานานกว่าพื้นที่อื่นๆ นอกจากนั้นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านบางคนที่มีอายุมาก ก็ไม่สามารถเล่นเทคโนโลยีสารสนเทศได้คล่อง จึงเป็นปัญหาต่อการบริหารงาน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพ 1 : โมเดลประสิทธิผลการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

จากภาพสามารถอธิบายโมเดลประสิทธิผลการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ได้ดังนี้

ปัจจัยสนับสนุน ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ดีนั้นต้องประกอบไปด้วย ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านภูมิหลังทางสังคม ด้านสติปัญญา ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และด้านคุณลักษณะทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ถือว่าเป็นขั้นตอนต้นน้ำ หรือขั้นตอนแรกของการเตรียมตัวเป็นผู้นำที่พร้อมจะเสียสละ

เวลาในการทิศตนทำงานเพื่อส่วนร่วม ซึ่งการจะเป็นผู้นำหรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ตรงนั้น ไม่เพียงแต่จะสามารถ
ชนะการเลือกตั้งได้ ถ้าหากเราไม่มีความรู้ความสามารมากพอ จากการสรุปองค์ความรู้ดังกล่าว สามารถนำไป
ปฏิบัติตามได้เพื่อให้เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ คือ

- องค์ความรู้ คือ คุณวุฒิและวัยวุฒิ และการสะสมองค์ความรู้
- ความอ่อนน้อม ถ่อมตน คือ การมีสัมมาคารวะ และการรู้จักกาลเทศะ
- ทักษะคติเชิงบวก คือ ต้องเป็นผู้มีความคิดที่ดี พร้อมช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่น
- กระบวนการมีส่วนร่วม คือ การบูรณาการการทำงานร่วมกัน ทั้งในส่วนของประชาชนในพื้นที่ และ
ในส่วนของประชาชนในพื้นที่ต่อหน่วยงานภาคีเครือข่ายภายนอก
- ด้านเทคโนโลยี คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันจะต้องมีความรู้ที่เท่าทันต่อเทคโนโลยี พร้อมใช้งาน
ได้อย่างทันท่วงที
- การสร้างเครือข่าย คือ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่นในการติดต่อราชการ โดยเฉพาะการสร้าง
เครือข่ายในชุมชนที่จะต้องเร่งสร้างเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ ในการได้รับสิทธิพิเศษ หรือ
การสร้างความร่วมมือต่อการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งต่อไป
- การรู้จักพื้นที่ คือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ต้องรู้จักบริบทสภาพแวดล้อมของตำบลเป็นอย่างดี รู้พื้นที่
อาณาเขต รู้จักคนในพื้นที่แต่ละครัวเรือน อันจะนำไปสู่การรู้จัก จุดอ่อน จุดแข็งของหมู่บ้านตนเอง แล้วนำมาสู่
การพัฒนาต่อไป
- ทักษะการพัฒนาตนเอง คือ การเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้งในภาคประสบการณ์
การทำงาน และการศึกษาภาควิชาการ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่จะต้องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

- 1.1 กำนันผู้ใหญ่บ้าน ควรมีมาตรการการจัดอบรมเพิ่มศักยภาพกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นประจำ
ทุกปี
- 1.2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษารูปแบบออนไลน์ ของกำนันผู้ใหญ่บ้านอย่างเหมาะสม
ตรงตามตัวชี้วัด เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 2.1 รัฐบาลจำเป็นต้องศึกษาทบทวน เรื่องการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกำนัน
ผู้ใหญ่บ้านใหม่ เพื่อให้มีระบบความเชื่อมโยงความรับผิดชอบ และไม่เป็นการผูกมัดทางอำนาจมากเกินไป

2.2 กระทรวงมหาดไทย ต้องมีการส่งเสริมความร่วมมือกับสถานศึกษา เช่นวิทยาลัยการปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อพัฒนาบุคลากรทางปกครองให้มีความรู้ และเพิ่มพูนทักษะต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานปกครอง ที่ทำการปกครองจังหวัดพัทลุง. (ม.ป.ป.) *การจัดระดับการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐ ตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. ม.ป.ท.
- ชัยธวัช เนียมศิริ. (2560). *ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในยุค Thailand 4.0* นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2560 – 2561.
- พิชยุตม์ อินทะเสน, จุฑามาส ชมผม และ มาลี ไชยเสนา. (2563). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มานิตย์ มัลลวงค์. (ม.ป.ป.). *เทคนิคการจัดการสมัยใหม่ (Modern Management)*.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *คู่มือการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการเพิ่มศักยภาพคณะกรรมการหมู่บ้านระดับอำเภอ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- อภิชาติ เทพชมภู. (2553). *การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขต อำเภอจังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เอมอร แสนภูวา. (2559). *บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ*. ออนไลน์. วันที่ค้นข้อมูล: 15 พฤศจิกายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=http>.
- Bass, B.M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. New York : The Free Press.
- Carrasco, J. (2011). *How communication and leadership affect collaboration in a partnership: An exploratory study*. (1494021 M.A.), Gonzaga University, Ann Arbor. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/875239928?accountid=46528> ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Hilmi, A, Ali, C., & Nihal, C. (2016). *Herzberg's motivation-hygiene theory applied to high school teachers in Turkey*. Europeyn Journal of Muttidisciplinary Studies. 1 (4)90-97
- Yamane, T. (1990). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.